

Univerzita Palackého
v Olomouci

Posouzení zdravotní způsobilosti u řidičů před vrácením řidičského oprávnění odebraného z důvodu řízením pod vlivem alkoholu a jiných drog

Matůš Šucha & Eva Maierová

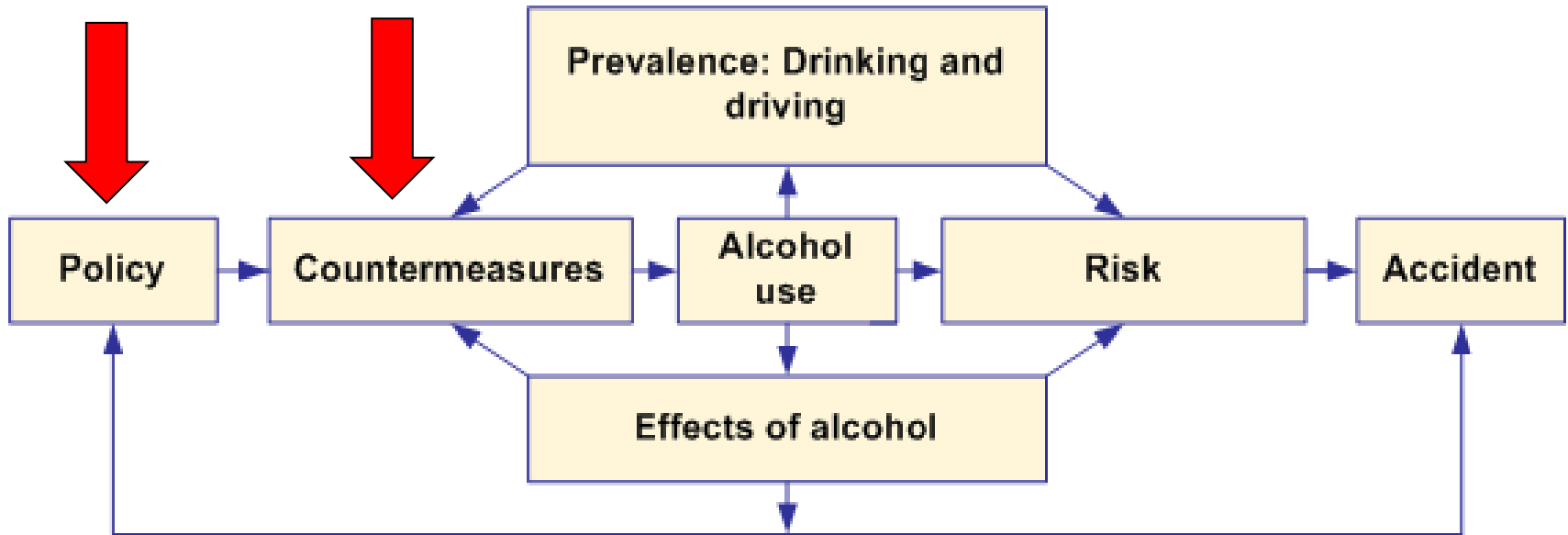

Obsah

1. Definice a rozsah problému
2. Prevalence
3. Rizikové skupiny, situace (expozice)
4. Opatření
5. Legislativa
6. Role adiktologa nebo psychiatra

Definice problému

Definice problému

- Přibližně **25% všech úmrtí** při dopravních nehodách je v důsledku řízení pod vlivem drog, přičemž ale „jenom“ **1% všech ujetých kilometrů je ujetu řidiči s obsahem alkoholu v krvi nad 0.5 g/l**
- Řízení pod vlivem alkoholu nebo jiných drog je jedno ze **4 nejrizikovějších chování v dopravě** (kromě rychlé jízdy, nepoužívání bezpečnostních pásů a zádržných systémů a jízdy na červenou/ nezastavení na značce STOP).
- Průměrně v EU řidiči vykonají **800 jízd pod vlivem alkoholu** (nad zákonný limit) před tím, než jsou odhaleni policií.

Pro diagnostickou praxi z toho plyne závěr, že pokud posuzujeme řidiče po odebrání ŘO je velká pravděpodobnost, že se nejednalo o ojedinělý exces.

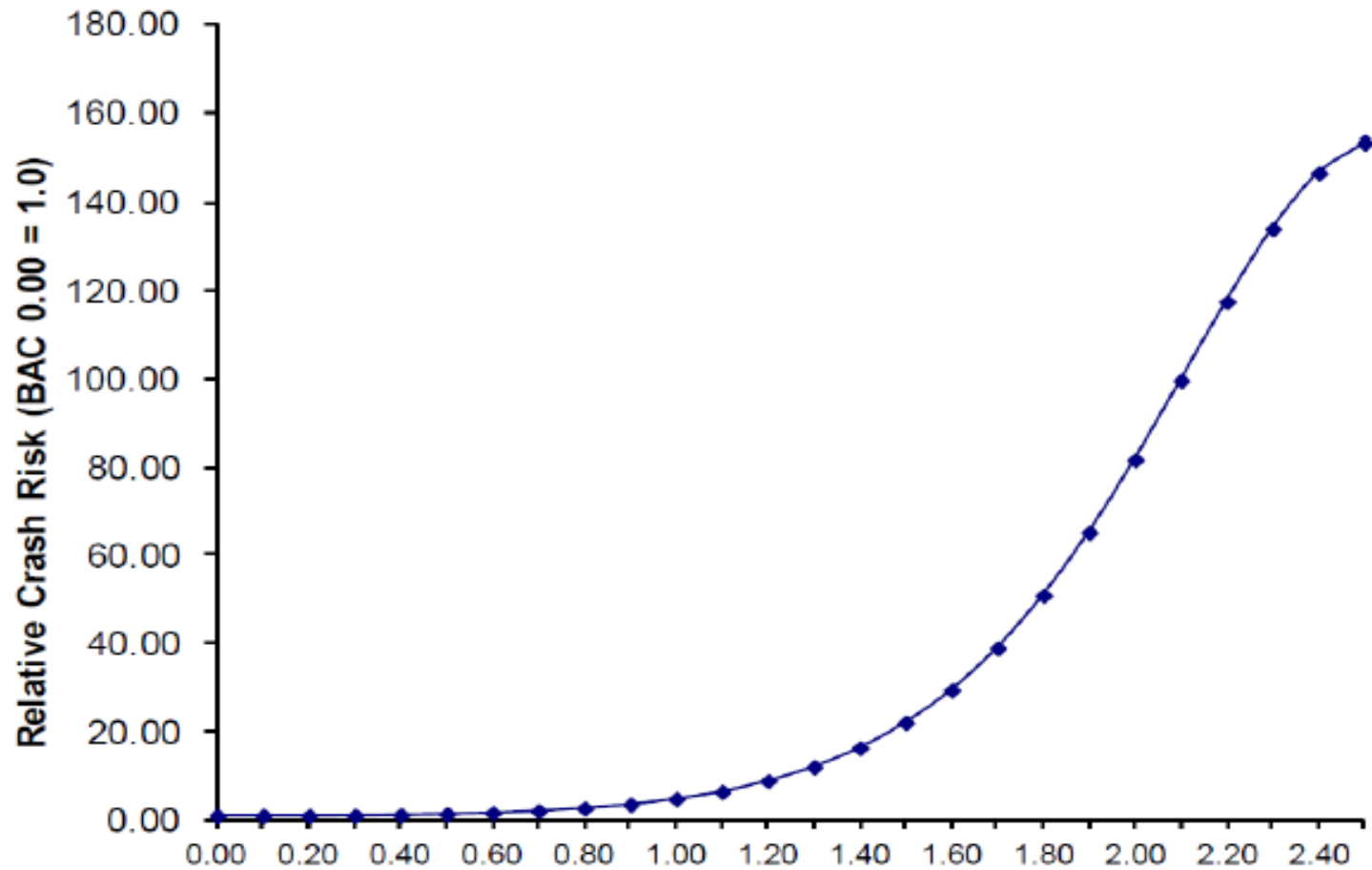

Definice problému

- Hladina alkoholu ve výši 0,8 promile zvyšuje riziko účasti řidiče na dopravní nehodě 2,7x. Je-li dosaženo hodnoty 1,5 promile, je riziko vyšší až 22x.
- Současně je však vystaven dvoustnásobně (200x) většímu riziku účasti na smrtelné dopravní nehodě.**

Závažnost problému je definována kombinací (i) vysokého rizika a (ii) vysoké prevalence.

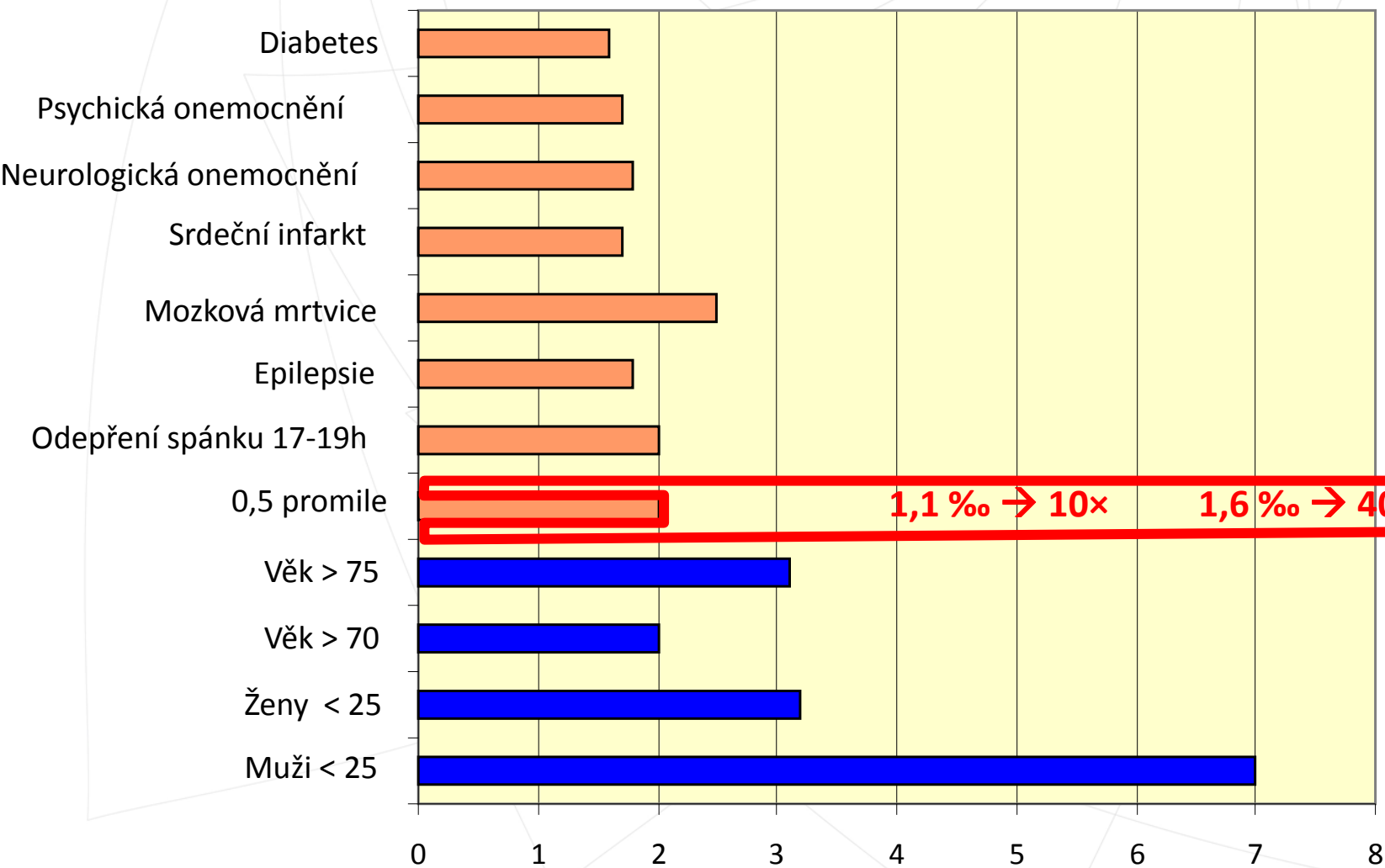
Relative Risk Estimate

Obrázek č. 1 – Poměr rizika dopravní nehody a množství alkoholu v krvi (zdroj: ETSC)

Univerzita Palackého
v Olomouci

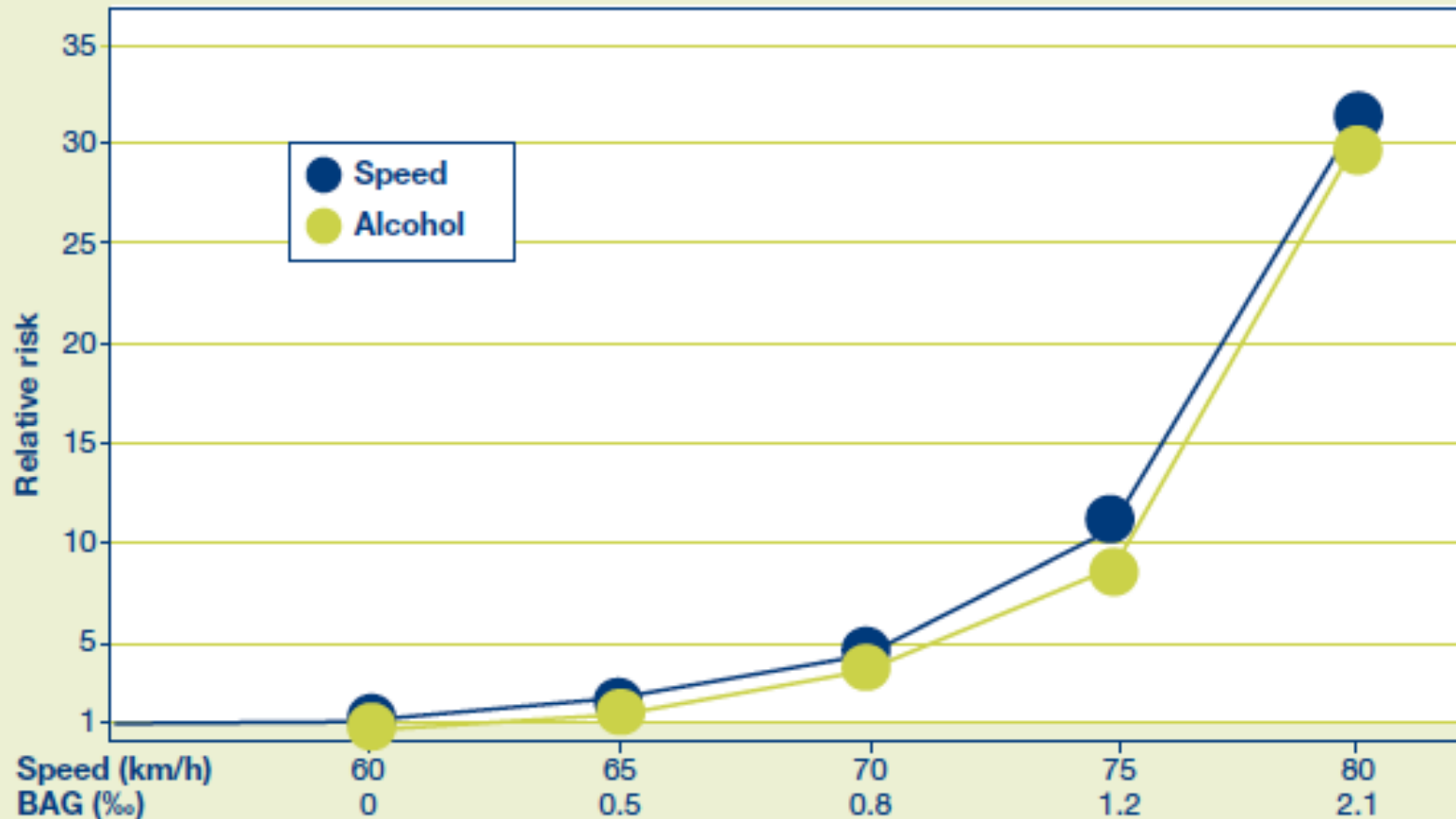

Figure 2. The relative crash risk whilst driving under the influence of alcohol and at different speeds (on Australian urban roads with a speed limit of 60 km/h). From this graph it can be concluded that driving too fast is at least as dangerous as driving under the influence of alcohol.

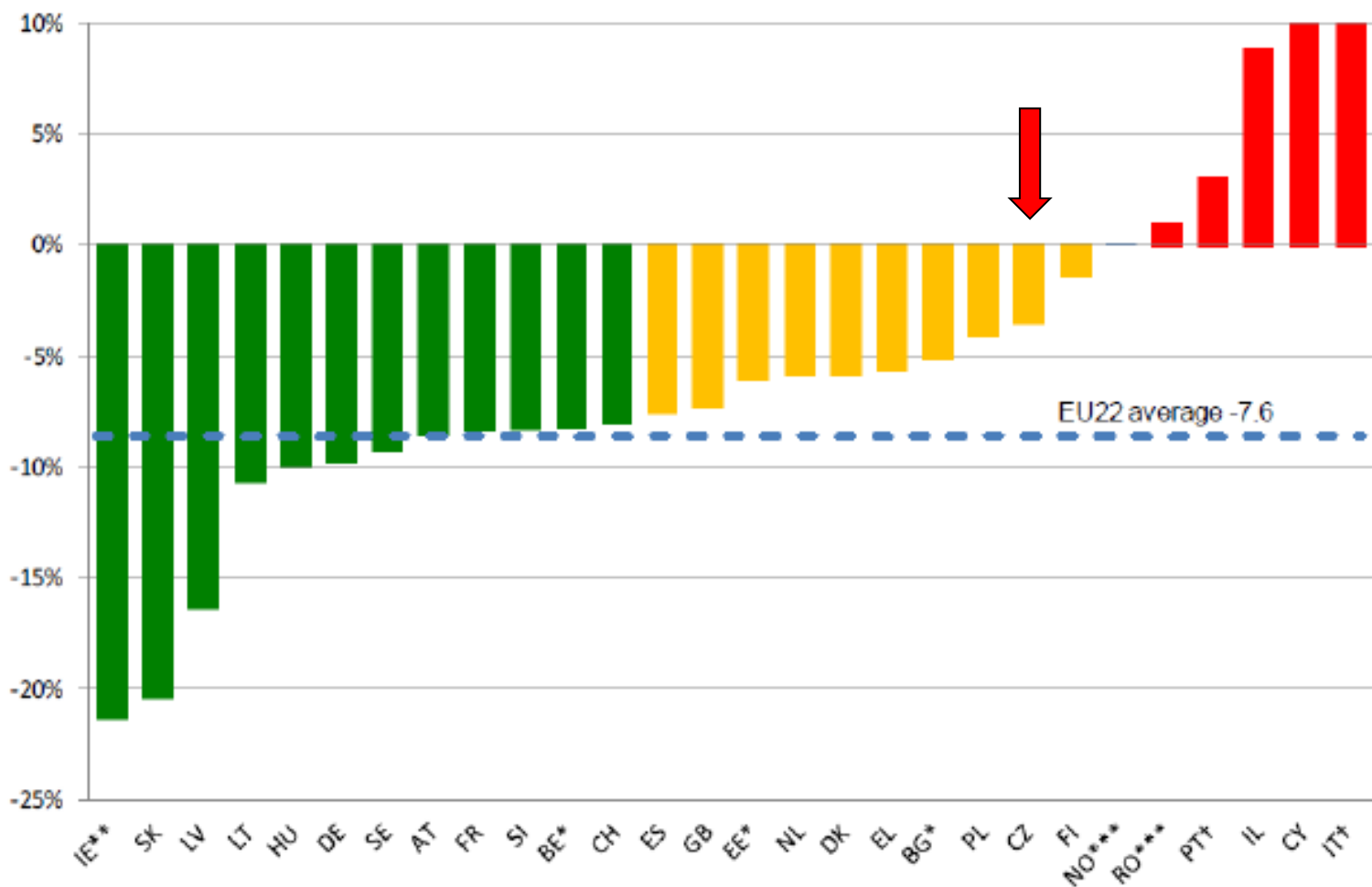

Univerzita Palackého
v Olomouci

Prevalence

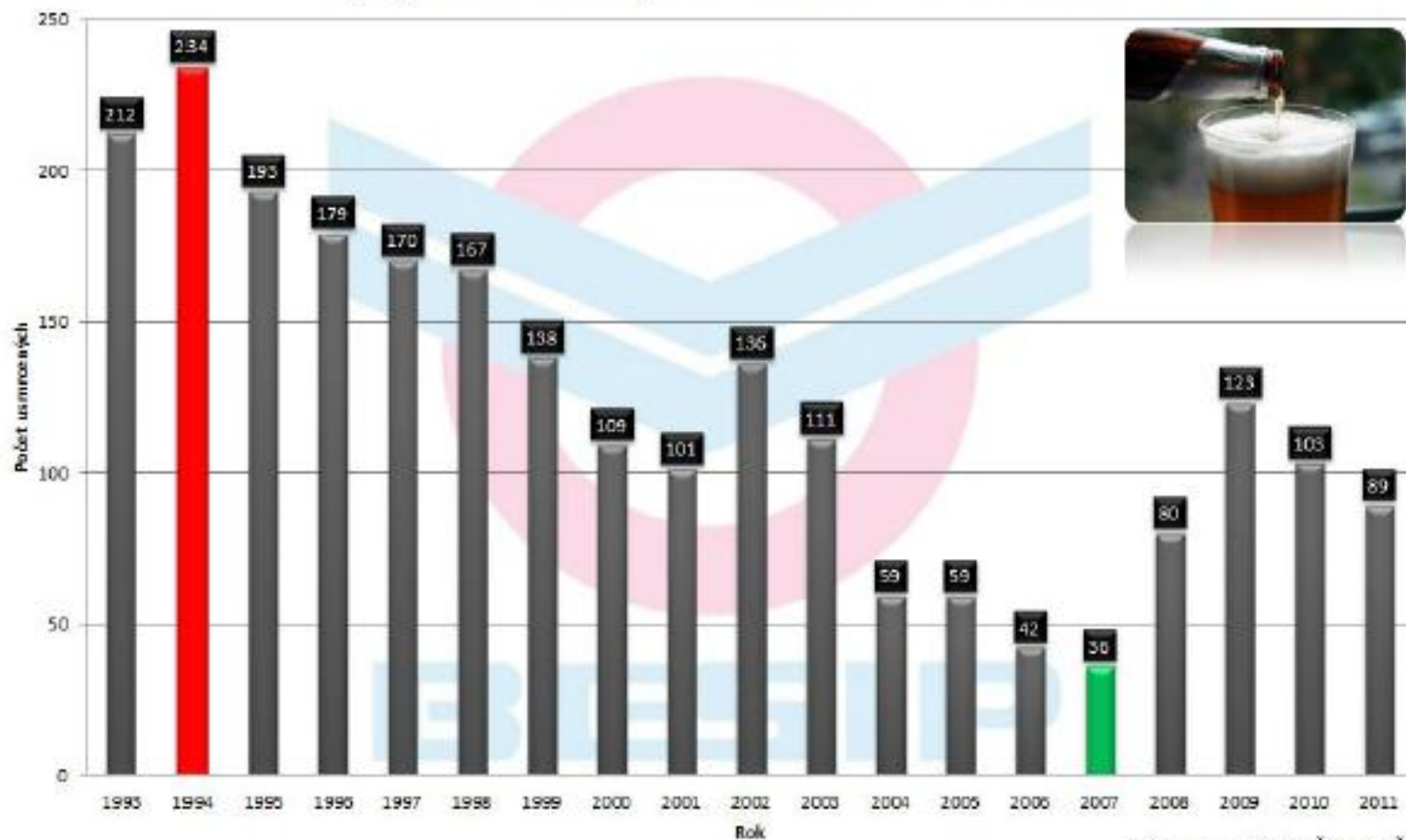

Univerzita Palackého
v Olomouci

Obrázek č. 3 – Průměrná roční změna v počtu obětí dopravních nehod způsobených pod vlivem alkoholu (v procentech, za období 2001 – 2010; zdroj: ETSC)

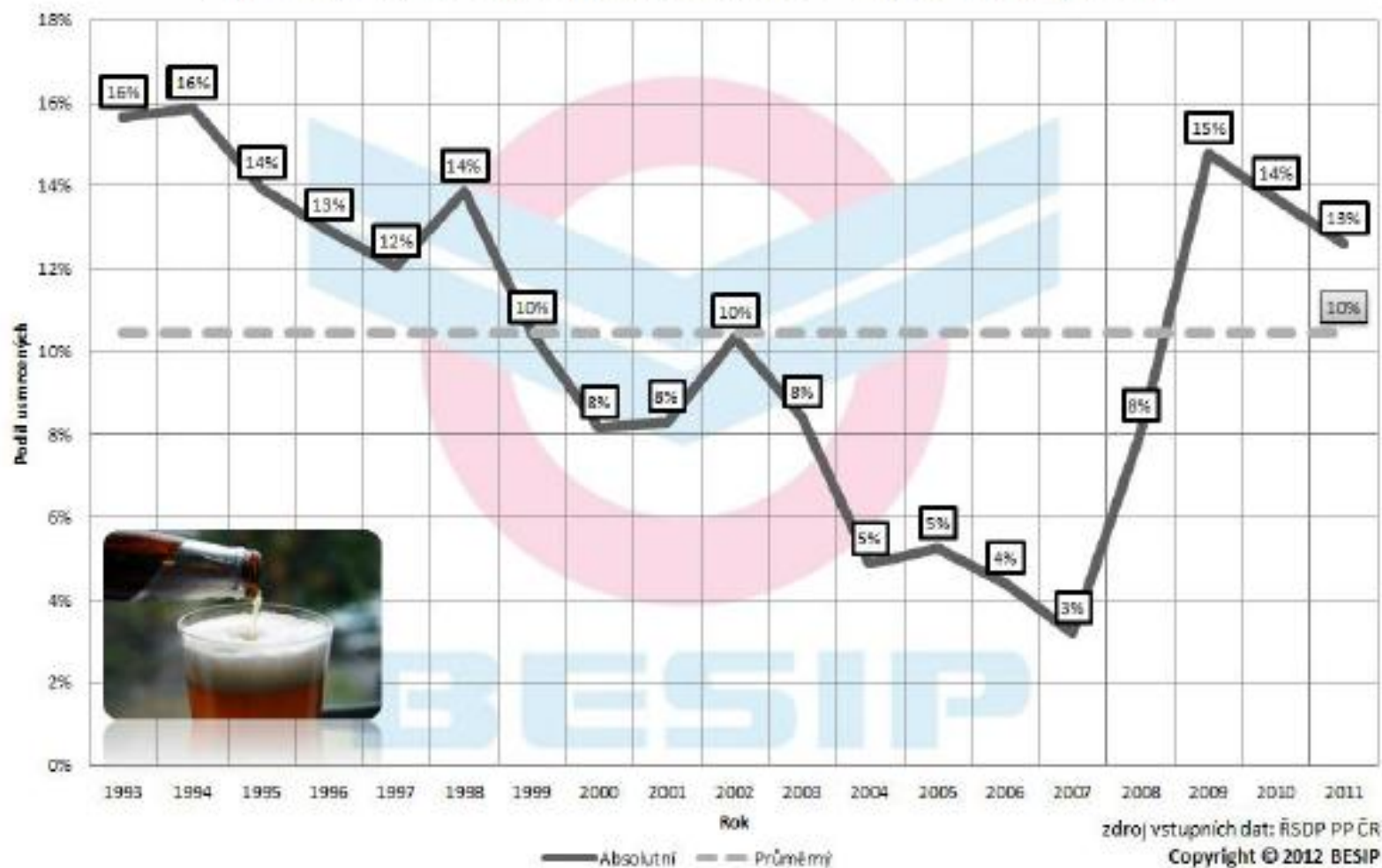
Vývoj počtu usmrcených osob s vlivem alkoholu v ČR

zdroj vstupních dat: ŘSDP PP ČR
Copyright © 2012 BESIP

Obrázek č. 6 – Vývoj počtu usmrcených osob při nehodách s vlivem alkoholu v ČR

Podíl usmrcených osob s vlivem alkoholu ke všem usmrceným v ČR

Obrázek č. 8 – Relativní podíl osob usmrcených při nehodách s vlivem alkoholu vůči všem obětem dopravních nehod

Univerzita Palackého
v Olomouci

Rizikovost a rizikové skupiny

Univerzita Palackého
v Olomouci

Rizikové skupiny a situace

Rizikové skupiny a situace:

Nejsilnějším faktorem, který dokáže predikovat pravděpodobnost řízení pod vlivem je **expozice v situacích**, kde se možnosti pro užívání a řízení potkávají a u skupin, které jsou těmto situacím nejvíce vystavené.

V zásadě se tedy jedná o **součin prevalence užívání a situací umožňujících (vyžadujících) řízení.**

Rizikové skupiny a situace

Rizikové skupiny a situace (dle účasti na dopravních nehodách v souvislosti s alkoholem)

1. Mladí řidiči (věk, životní styl, nevyzrálost, vysoká expozice riziku, vývoj mozku).

2. Muži obecně

3. Rizikové situace jsou totožné s expozicí užívání alkoholu (např. večer, noc, víkend, společenské akce atd.)

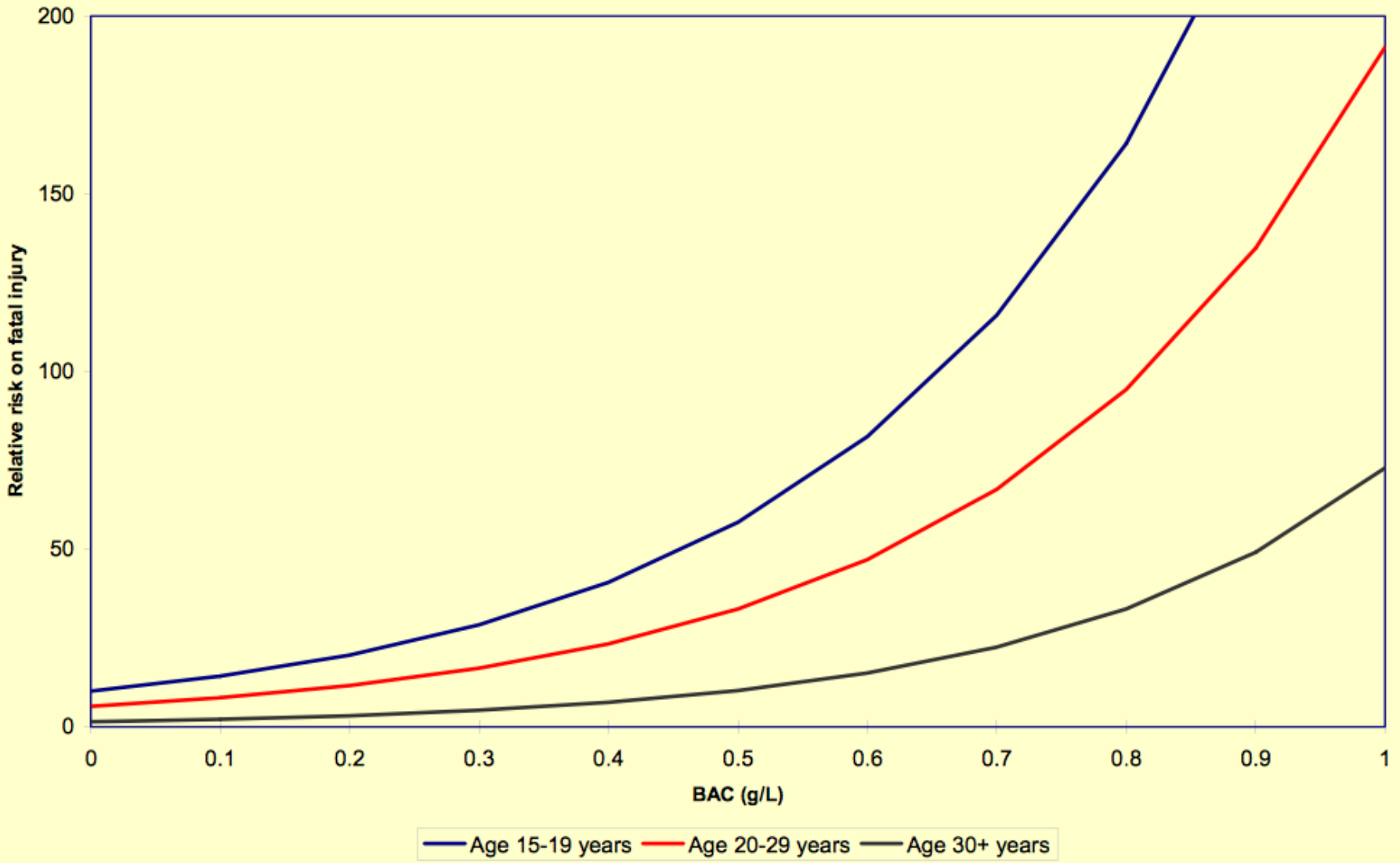

Figure 8: Relative rate of fatal injury and BAC-level per age group. Source: Keall et al (2004).

Rizikové skupiny a situace

 –Pro diagnostickou praxi z toho plyne – pokud chceme posoudit pravděpodobnost řízení pod vlivem u klienta, posuzujeme:

(i) Životní styl, návyky, postoje k užívání, četnost a způsob užívání

(ii) Okolnosti (příležitosti, nutnost) pro řízení

(iii) Řidičskou historii (přestupky, odebrání ŘO)

(iv) Osobnostní a výkonové vlastnosti

Univerzita Palackého
v Olomouci

Opatření

Opatření

Neexistuje opatření, které dokáže zabezpečit u řidiče optimální výkon po požití alkoholu nebo jiné drogy (i když mnozí řidiči věří, že to je např. káva, voda, spánek aj.).

Z toho důvodu se opatření zaměřují na předcházení užívání drog při řízení.

Opatření

V zásadě můžeme rozdělit do 4 skupin:

1. Snížení dostupnosti alkoholu a snížení expozice rizikovým situacím.

➔ 2. Oddělení řízení a požívání (alcolock, prevence – designated driver, **DPV, posouzení zdravotní způsobilosti k řízení**).

3. Policejní dohled (represe) (frekvence, efektivita, deterence teorie, zákonný limit, efektivita sankcí).

4. Vzdělávání a poskytování informací (školy, autoškoly, rehabilitační kurzy, veřejné kampaně, firemní politiky).

Univerzita Palackého
v Olomouci

Legislativa

Legislativa

Zákon 361/2015 Sb., §84 (Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel)

- (1) Zdravotní způsobilostí k řízení motorových vozidel se rozumí **tělesná a duševní** schopnost k řízení motorových vozidel.
- (2) Zdravotní způsobilost posuzuje a posudek o zdravotní způsobilosti vydává **posuzující lékař** na základě prohlášení žadatele o řidičské oprávnění nebo držitele řidičského oprávnění, výsledku lékařské prohlídky a **dalších potřebných odborných vyšetření**.

Legislativa

Zákon 361/2015 Sb., §84 (Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel)

(3) Zdravotně způsobilý k řízení motorového vozidla **není ten, kdo má poruchy chování způsobené závislostí na alkoholu nebo jiných psychoaktivních látkách** podle posudku o zdravotní způsobilosti.

§87b, (2) Osoba podrobující se dopravně psychologickému vyšetření podle § 87a odst. 3 předloží psychologovi provádějícímu vyšetření posudek o zdravotní způsobilosti, který není starší než 30 dní (tj. pouze řidiči tzv. “vybodovaní řidič a “zákazový” řidiči).

Legislativa

Vyhláška 277/2004 Sb. ve znění další novelizací

- příloha č. 2 (Prohlášení posuzované osoby ke své zdravotní způsobilosti), c) „užívám – užíval jsem pravidelně – nepravidelně tyto návykové látky:“

 - Příloha č. 3 (Nemoci, vady, nebo stavy, které vylučují nebo podmiňují zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel)

Legislativa

Vyhláška 277/2004 Sb. ve znění další novelizací

VIII. Nemoci, vady nebo stavy způsobené **závislostí na alkoholu (alkoholismus) vylučující nebo podmiňující zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel**

Skupina 1 a 2

1. Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel je **vyloučena u žadatele nebo řidiče, který je závislý na alkoholu (alkoholismus) nebo neschopný vzdát se požívání alkoholu tak, aby nebyla ovlivněna schopnost řídit motorové vozidlo (§ 84 odst. 3 zákona).**
 2. Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel žadatele nebo řidiče,
 - a) který byl **v minulosti závislý na alkoholu (alkoholismus) nebo neschopný vzdát se vlivu alkoholu při řízení, je podmíněna bezpečným abstinenčním obdobím; za bezpečné abstinenční období se považuje nezpochybněná důsledná a trvalá abstinence trvající alespoň 1 rok, jejíž prokázání vyplývá ze závěrů učiněných příslušným odborným lékařem, nebo**
 - b) u kterého byly zjištěny **opakované akutní intoxikace v anamnéze, lze uznat pouze na základě závěrů odborného vyšetření.**
- Pravidelná lékařská kontrola je podmínkou zdravotní způsobilosti vždy.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Legislativa

Vyhláška 277/2004 Sb. ve znění další novelizací

IX. Nemoci, vady a stavy spočívající v závislosti na **požívání psychoaktivních (psychotropních) látek, léčiv nebo jejich kombinací (toxikománie)** vylučující zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel

Skupina 1 a 2

1. Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel je vyloučena u žadatele nebo řidiče, který
 - a) je **závislý** na požívání psychoaktivních látek, léčiv nebo jejich kombinací,
 - b) **není závislý, ale pravidelně zneužívá psychoaktivní látky nebo léčiva nebo jejich kombinace nebo**
 - c) pravidelně užívá psychoaktivní látky nebo léčiva, jejichž účinek nebo jejich kombinace **může snížit schopnost bezpečně řídit motorové vozidlo, a to v takovém množství, které má negativní vliv na jejich řízení.**
2. Zdravotní způsobilost k řízení motorových vozidel žadatele nebo řidiče, který byl **v minulosti závislý** na psychoaktivních látkách nebo je neschopný vzdát se vlivu psychoaktivních látek při řízení, je podmíněna bezpečným abstinčním obdobím; za bezpečné abstinční období se považuje nezpochybněna **dvouletá důsledná a trvalá abstinence**, jehož prokázání vyplývá ze závěrů učiněných příslušným odborným lékařem; pravidelná lékařská kontrola je podmínkou zdravotní způsobilosti vždy.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Role adiktologa nebo psychiatra

Role adiktologa nebo psychiatra

Adiktologická ambulance - Profese adiktolog (odbornost S4, praxe 2 roky)

Spolupráce s praktickým lékařem na zhodnocení stavu pacienta.

Pacient do ordinace adiktologa je indikován psychiatrem (výhoda: zhodnocení psychiatra a příp.medikace) nebo si pacient výkon u adiktologa hradí sám dle daného sazebníku.

→ Adiktolog u prvního setkání využívá výkonu: Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče.

Zhodnocení stavu pacienta příprava zprávy pro praktického lékaře, popř. domluva spolupráce s pacientem.

Role adiktologa nebo psychiatra

Screeningové nástroje:

Alkohol

- Dotazník CAGE
- Test pro identifikaci poruch působených užíváním alkoholu (AUDIT)
- Škála závislosti na alkoholu (ADS)

Nealkoholové závislosti:

- European Addiction Severity Index, Evropský index závažnosti návykového chování
- Škála závažnosti závislosti (SDS)

Role adiktologa nebo psychiatra

Toxikologické vyšetření:

- V rámci ordinace adiktologa je možné provést screeningové testy na návykové látky, nebo použít alkohol tester.
- V rámci ordinace lékaře možnost odebrat biologický materiál.
- Doporučení pro vyšetření moči, krve ve spolupráci s praktickým lékařem může doporučit adiktolog. Nutná žádanka lékaře.
- •Poplatek za provedení toxikologického vyšetření hradí pacient.

Univerzita Palackého
v Olomouci

Děkuji za pozornost!

